

⁶ Цивільне право : підруч. : у 2 т. / В. І. Борисова (кер. авт. кол.), Л. М. Баранова, Т. І. Бегова та ін.; за ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького. – Х.: Право, 2011. – Т. 2. – 816 с. – С. 738.

⁷ Боротьба з корупцією : підруч. / авт. кол. ; кер. авт. кол. Є. Д. Скулиш. – К. : Наук.-вид. відділ НА СБ України, 2010. – 336 с. – С. 234.

⁸ Кримінальний процес : підруч. / Ю. М. Грошевий, В. Я. Тацій, А. Р. Туманянц та ін.; за ред. В. Я. Тація, Ю. М. Грошевого, О. В. Капліної, О. Г. Шило. – Х.: Право, 2013. – 824 с. – С. 243.

Резюме

Новиков О. В. Правове регулювання відшкодування збитків, шкоди, завданих унаслідок вчинення корупційних правопорушень.

У статті проаналізовано порядок, підстави та умови відшкодування збитків, шкоди, завданих унаслідок вчинення корупційних правопорушень. Розглянуто особливості відшкодування шкоди, спричиненої корупційними правопорушеннями різними суб'єктам цивільних правовідносин (державі, фізичним та юридичним особам). Визначено інші способи відновлення прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб.

Ключові слова: корупційні правопорушення, наслідки корупційних правопорушень, усунення наслідків корупційних правопорушень, відшкодування шкоди, завданої корупційними правопорушеннями, відновлення прав та законних інтересів фізичних та юридичних осіб.

Резюме

Новиков О. В. Правовое регулирование возмещения убытков, ущерба, причиненных вследствие совершения коррупционных правонарушений.

В статье проанализирован порядок, основания и условия возмещения убытков, ущерба, причиненных вследствие совершения коррупционных правонарушений. Рассмотрены особенности возмещения ущерба, причиненного коррупционными правонарушениями различным субъектам гражданских правоотношений (государству, физическим и юридическим лицам). Определены другие способы восстановления прав и законных интересов физических и юридических лиц.

Ключевые слова: коррупционные правонарушения, последствия коррупционных правонарушений, устранение последствий коррупционных правонарушений, возмещение ущерба, причиненного коррупционными правонарушениями, восстановление прав и законных интересов физических и юридических лиц.

Summary

Novikov O. Legal regulation of compensation for losses, damage caused by the commission of corruption offenses.

The article analyzes the procedure, grounds and conditions for compensation of damages, harm caused as a result of corruption offenses. Features of compensation for damage caused by corruption offenses to various subjects of civil legal relationships (state, individuals and legal entities) are considered. Other ways of restoring the rights and legitimate interests of individuals and legal entities are determined.

Key words: corruption offenses, consequences of corruption offenses, elimination of consequences of corruption offenses, compensation of damage caused by corruption offenses, restoring the rights and legitimate interests of individuals and legal entities.

УДК 343.92

С. О. ФІЛІППОВ

Станіслав Олександрович Філіппов, кандидат психологічних наук, доцент, підполковник юстиції, доцент Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького

КРИМІНОЛОГІЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ПОКАЗНИКА «ЦІНА ТРАНСКОРДОННОЇ ЗЛОЧИННОСТІ»

Кількісно-якісний показник шкоди від злочинності та витрат, що несе суспільство внаслідок необхідності протидії злочинній діяльності, має узагальнену назву «ціна злочинності». Очевидно, що математичне вимірювання цього показника для транскордонної злочинності обмежено наявними труднощами методологічного та правового змісту. Серед них, наприклад, проблема визначення спільного знаменника для різнооб'єктних транскордонних посягань або невизначеність оптимальних параметрів соціально-негативних наслідків транскордонних злочинів, що підлягають вимірюванню, для визначення ціни злочинності.

Водночас, якщо погодитися з тим, що застосування показника «ціна злочинності» по суті означає погляд на злочинність з точки зору економічної раціональності, можна побачити його яскраве утилітарне значення. Наприклад, цей же економічний підхід (серед інших) застосовується для оцінки результатів оперативно-службової діяльності правоохоронних органів на державному кордоні. А це свідчить про потенцій-

ну його застосовність до оцінювання ефективності виконання завдань у сфері прикордонної безпеки. У свою чергу, цей показник може бути використано для забезпечення доцільного розподілу сил та засобів системи протидії злочинності та, зрештою, може вплинути на підвищення ефективності оперативно-службової діяльності задіяних спеціалізованих суб'єктів. Іншими словами, державні інвестиції можуть приносити значний соціально значущий ефект від протидії злочинності.

Окремих аспектам досліджуваної проблеми присвячені роботи таких вчених, як П. С. Берзін, А. А. Голікова, В. В. Голіна, Б. М. Головін, Р. О. Долотов, В. Ю. Квашиш, О. М. Костенко, В. В. Лунєєв, Н. А. Лопашенко, Т. В. Мельничук, В. С. Овчинський, Н. А. Орловська, Н. В. Сметаніна, В. І. Шакун, J. Bichot, J. Szabanski та ін. Авторами, зокрема, розроблено теоретичні засади вимірювання ціни злочинності (далі – ЦЗ) і розроблено відповідну термінологію та організаційно-методологічні підходи. Зокрема, поняття «ціна злочинності» найчастіше трактується як прямі та побічні витрати фізичного, матеріального, морального, духовного характеру, яких зазнає держава і суспільство внаслідок вчинення злочинів, спрямованих на подолання наслідків злочинних діянь, утримання всієї правоохоронної, пенітенціарної системи та інших інститутів держави, а також сукупні активи злочинних угруповань і їх витрати на підтримку своєї злочинної діяльності¹. Обґрунтовано науковий підхід, згідно з яким базою визначення ЦЗ слід вважати насамперед ті діяння, які історично (протягом усього існування людства) сприймалися абсолютною більшістю людей як такі, що є суспільно небезпечними та потребують покарання з боку держави². Неурядовим дослідницьким центром «RAND Center on Quality Policing» (США) розроблено он-лайнний «калькулятор ціни злочинності»³. Також розроблено методологічні основи, а саме запропоновано базові принципи розрахунку ЦЗ, альтернативні витрати злочинності, наведено вартість наслідків злочинності⁴.

Однак у межах зазначених робіт не досліджується методика визначення ціни окремих видів злочинності, зокрема транскордонної. При цьому авторами припускається обмеження сфери застосування даного криминологічного показника залежно від різних методологічних підходів.

Виходячи з вищевикладеного, **мета** дослідження полягає в знаходженні оптимальних параметрів соціально негативних наслідків транскордонних злочинів, що підлягають вимірюванню для визначення ціни злочинності. Завданням, яке розв'язується для досягнення даної мети, є теоретичне обґрунтування можливості й доцільності квантифікації наслідків транскордонної злочинності, що включають не тільки її кількісні, а й якісні характеристики.

Криминологи, характеризуючи ЦЗ, вказують на глобальний масштаб збитків соціального та економічного характеру. «Фантастична ціна злочинності, – пише В. В. Лунєєв, – це багатомільйонні людські жертви; величезні фізичні, а також матеріальні та моральні збитки; утримання величезної системи кримінальної юстиції (темпи приросту якої збільшуються швидше темпів приросту злочинності); витрати на охорону повсякденного правопорядку, окремих осіб з підвищеною службовою або професійною віктимністю; дорогі охоронні системи і системи спостереження. Для багатьох країн обсяг цих втрат (збитків, витрат) держави, бізнесу, громадських організацій та окремих громадян стає економічно невідомим завданням, і в цьому випадку проблема виживання в умовах зростаючої злочинності є доленосною. Такою вона стає і в світі в цілому у зв'язку з інтенсивною транснаціоналізацією і глобалізацією злочинності. Однак глибокого сутнісного розуміння повсякденних і масових кримінальних загроз в світовому співтоваристві і окремих країнах, на жаль, немає»⁵. Ми навмисно навели таку об'ємну цитату, тому що вона, по суті, ілюструє всі наукові підходи до складників ціни злочинності. Разом із тим, через відсутність чіткого усвідомлення практичної користі від вимірювання ЦЗ, праксеологічні аспекти цього питання залишаються на етапі обговорення методики вимірювання.

Слід зауважити, що у вітчизняних та зарубіжних джерелах спостерігається різноманітність точок зору на складники ціни злочинності, що проілюстровано нами у табл. 1⁶.

Таблиця 1

Порівняння методологічних підходів до розуміння складників ціни злочинності

Автор	Складник ціни злочинності
Л. В. Кондратюк і В. С. Овчинський	1) кримінальна експансія (захоплення певних благ, рейдерство); 2) кримінальна агресія (психодуховна деструктивна енергія людини, що спрямована на руйнування таких благ, як життя, здоров'я (духовне, душевне, тілесне)); 3) кримінальний обман (злочини, що завдали матеріальних збитків)
Є. Сміт	1) сума щорічних бюджетних витрат, що спрямовані на запобігання злочинності, 2) сума кримінальних прибутків злочинців
М. Коен	Нематеріальні наслідки злочинності: 1) життя людини; 2) страх, психічні та фізичні страждання
Т. В. Мельничук	1) пряма матеріальна шкода; 2) непрямі втрати – упущена вигода; 3) витрати на кримінальну юстицію

Автор	Складник ціни злочинності
М. М. Бабаєв, В. Ю. Квашич	1) в широкому значенні – реальна шкода, яка виражається в сукупності причинно пов'язаних зі злочинними діями прямих і непрямих безпосередніх та опосередкованих негативних змін соціальних (економічних, моральних, правових та ін.) цінностей, а також сукупності економічних та інших витрат суспільства, пов'язаних з організацією боротьби зі злочинністю і профілактикою злочинів; 2) у вузькому значенні ціна злочинності – це вартісне вираження заподіяної шкоди, що складається з: оцінки безпосередніх та опосередкованих наслідків кримінальних діянь (протиправне спричинення) та витрат держави і суспільства на боротьбу зі злочинністю та профілактику правопорушень (соціально корисні і об'єктивно необхідні витрати)
Х. Деммерт	1) безпосередня шкода, завдана злочинною поведінкою; 2) витрати, які несе суспільство в процесі профілактики і запобігання злочинів, притягнення злочинців до кримінальної відповідальності; 3) втрати самого злочинця (наприклад, час, витрачений злочинцем на відбування покарання)
В. В. Голіна, Н. В. Сметаніна	1) прямі збитки матеріального характеру; 2) прямі збитки особистого характеру.
Р. О. Долотов	1) шкода від злочину (пряма, непряма); 2) витрати суспільства на боротьбу зі злочинністю (вимушені та добровільні)

Отже, як бачимо, порівняння наукових підходів демонструє основні відмінності між ними, які виникають з приводу того, чи підлягають вимірюванню в контексті ЦЗ нематеріальні (моральні, особистісні) наслідки злочинності. Крім того, на наш погляд, існує певний дисонанс між економічним і моральним виміром ЦЗ. Беззаперечно, що загальнотеоретичними орієнтирами, з урахуванням яких вимірюється ціна транскордонної злочинності, є прямі і непрямі наслідки правопорушення.

Вимірюванню підлягають також і витрати на функціонування системи протидії злочинності. Їх структура містить дві частини: постійну і ситуативну. Постійна – яка обумовлена виконанням функцій держави (наприклад, підтримання системи охорони державного кордону або забезпечення потреб органів кримінальної юстиції). Ситуативна може бути обумовлена появою нових кримінальних загроз або підвищенням інтенсивності наявних кримінальних загроз. Тут є неоднозначний момент, пов'язаний з тим, чи відносити до негативних наслідків злочинності витрати на безпеку від кримінальних загроз. Уперше на це питання звернув увагу Р. О. Долотов, висловлюючи думку, що витрати на безпеку позитивним чином впливають на розвиток суспільства (науки, економіки). Ми також не вважаємо витрати на безпеку негативним наслідком злочинності. Аргументом на користь цієї позиції, на нашу думку, є те, що безпечний стан об'єкта, який охороняється правом (у нашому випадку – відносин у прикордонній сфері), є беззаперечною цінністю. У такому випадку інвестиції у систему протидії транскордонній злочинності гарантують розвиток транскордонних відносин, забезпечують позитивну соціодинаміку держави і допомагають утримувати належний баланс між заходами протидії кримінальним загрозам та належним рівнем безпеки з безумовним дотриманням прав і свобод людини і громадянина.

Наш підхід до ціни злочинності полягає у тому, що це – один з базових кримінологічних показників для планування ефективної протидії транскордонній злочинній діяльності. Більше того, ми бачимо системоутворюючий зв'язок показника «ціна транскордонної злочинності» та діяльності щодо протидії цьому виду злочинності. Іншими словами, запобігання транскордонній злочинності спрямоване на досягнення стану безпеки охоронюваного правом об'єкта. Потреба в інвестиціях в цю безпеку теоретично не виникає у випадку відсутності кримінальних загроз. Але практично створення системи запобігання цим загрозам якраз і є гарантією «не виникнення» наслідків як кримінально-правового явища.

З урахуванням даного підходу вважаємо необхідним методологію з вимірювання ціни транскордонної злочинності пов'язати з обґрунтуванням доцільних витрат на систему протидії кримінальним загрозам (crime threat). Це поняття, разом з системою інших понять, що розроблені у сфері прикордонної безпеки⁷, вважаємо цілком придатним для застосування в інтересах теорії та практики протидії транскордонній злочинності (табл. 2).

Отже, так само як криміногенні та антикриміногенні явища і процеси взаємопов'язані та співвідносяться у системі суспільних відносин, так і протидія злочинності пов'язана з кримінальними загрозам як діалектичні протилежності⁸.

Щорічними звітами та аналізом результатів діяльності FRONTEX, EUROPOL, EUROJUST підтверджується загальна тенденція – поява нових або зміна характеру наявних викликів, загроз та ризиків, що мають транскордонну природу, диверсифікація їх глобальної географії. Разом із тим навіть при достатніх даних про параметри та фактори обстановки наслідки їх впливу неоднозначні. За таких умов виникає потреба їх оцінки, для чого може бути застосований, наприклад, SWOT-аналіз, що передбачає оцінку кримінальної загрози, дієвих та низькоефективних сторін системи протидії та її можливостей. У кримінальному аналізі, що здійс-

нюється в органах Державної прикордонної служби України, застосовується підхід, що ґрунтується на аналізі загроз, впливу, уразливості системи та ризику.

Таблиця 2

**Система понять
у сфері протидії транскордонним кримінальним загрозам**

Поняття	Характеристика
Кримінальна загроза	явище (чинник, сукупність чинників), здатні реально створити умови або стати причиною неможливості реалізації функції об'єктом правової охорони
Небезпека	явище (чинник, сукупність чинників), здатні завдати шкоди охоронюваному правом об'єкту, а також сторона, що загрожує застосуванням специфічних загрозливих сил та засобів
Оцінка загроз	їх дослідження, виявлення тенденцій, формування прогнозу, оцінка рівнів загроз та можливих наслідків у прикордонній сфері. Оцінка загроз у різних сферах здійснюється за факторами та параметрами обстановки. Кожен фактор та параметр оцінюється за розробленою для нього шкалою. Оцінка може бути якісною чи кількісною. Для оцінки рівнів загроз враховуються кількісні та якісні оцінки факторів обстановки, результати статистичного аналізу
Рівень складових загроз	визначається числовим значенням, що характеризує стан фактора, та важливістю фактора в групі, до якої він відноситься. Рівень загрози визначається за прийнятими критеріями оцінки для кожного рівня загрози. Наприклад, повсякденного, підвищеного та небезпечного
Спосіб реалізації кримінальної загрози	послідовність дій з боку носія загрози, що може завдати шкоди охоронюваному правом об'єкту. Аналіз та оцінка загрози передбачає оцінку її джерела та потенціалу загрози
Безпечний стан охоронюваного правом об'єкта	стан, коли забезпечуються сприятливі умови його функціонування за наявності та (або) у передбаченні кримінальних загроз. Протилежна характеристика – уразливість об'єкта

Ми вважаємо можливим і доцільним квантифікацію як кримінальних загроз, так і наслідків, що містять не тільки кількісні, а й якісні характеристики. Це важливо для знаходження оптимальних параметрів соціально негативних наслідків транскордонних злочинів, що підлягають вимірюванню, для визначення ціни транскордонної злочинності.

При цьому ми вбачаємо такі основні проблеми:

1) дисонанс між економічним та моральним виміром ціни злочинності. Наша традиційна культура принципово не визнає можливість грошової оцінки гідності та життя людини⁹. Повне ігнорування цих норм на користь раціонально-економічного підходу суперечить інтересам людства;

2) досить часто в суміжних країнах зустрічаються відмінності в підходах до оцінки наслідків транскордонних злочинів. Це виникає тоді, коли в одній із сусідніх держав встановлено кримінальну відповідальність за певні діяння, а в іншій – адміністративну (або юридична відповідальність взагалі не встановлена). Або ж, коли в боротьбі з діянням, яке формально визнається злочином на території обох сусідніх держав, ці держави мають різний ступінь заінтересованості. Це буває через економічні або політичні (іноді – культурні) передумови.

Але первинним при цьому є визначення того, які саме транскордонні злочини розглядати в якості маркерних. Складність полягає в тому, що не можна виробити ефективну методологію оцінки соціально-негативних наслідків всіх транскордонних злочинів. Занадто різними є шкода, наприклад, від загибелі людей при організації їх незаконного переправлення через морський кордон і шкода від контрабанди спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації¹⁰. Крім того, слід врахувати, що повна тотожність підходу до криміналізації однакових діянь у суміжних державах буває досить рідко. Та й у межах кожної окремої держави постійними є законодавчі процеси криміналізації-декриміналізації¹¹.

З метою формування меж визначення маркерних злочинів звернімося до документу EUROPOL. Стратегією розвитку МВС України до 2020 р. та Угодою між Україною і Європейським поліцейським офісом про оперативне та стратегічне співробітництво передбачено упровадження правоохоронними органами України Методології аналізу криминогенної ситуації в ЄС, що застосовується Європолем для оцінки загроз від «серйозних» (serious) злочинів та організованої злочинності (SOCTA)¹². Дана методологія охоплює збір та аналіз даних, складання переліку загроз та ризиків, підготовку рекомендацій. Ці рекомендації враховують спільний підхід різних держав, зважаючи на транскордонний масштаб та наслідки злочинів, що піддаються аналізу, а саме:

- підробка грошей;
- кіберзлочини (у т.ч. сексуальна експлуатація дітей у кіберпросторі, шахрайство з платіжними картками);
- виробництво, торгівля та розповсюдження наркотиків;
- шахрайство в галузі інформаційних технологій (фрод);
- перевезення небезпечних відходів;

- злочини проти інтелектуальної власності;
- незаконне ввезення мігрантів;
- організовані злочини проти власності;
- корупція у спорті;
- торгівля «червонокнижними» видами природи;
- незаконний обіг зброї;
- торгівля людьми та органами¹³.

Отже, можемо зробити висновки, що кримінологічне значення ціни транскордонної злочинності насамперед полягає у тому, що вона є одним із базових економічних показників для планування протидії злочинності. В практичній площині це означає прямо пропорційний зв'язок ціни транскордонної злочинності з рівнем кримінальних транскордонних загроз (вище рівень загроз – вище ціна) та зворотно пропорційний – з ефективністю протидії цим загрозам (вище ефективність – нижче ціна).

Не всі транскордонні злочини можуть бути маркерними для визначення ціни транскордонної злочинності. Як найбільш раціонально визначити маркерні злочини? Більшість дослідників вважають, що такими можуть бути лише діяння, вчинені проти волі конкретної особистості, яка виступає потерпілою. Ці злочини не викликають суперечок про криміналізацію, а також з моральної точки зору кримінальна відповідальність за такі діяння не викликає сумнівів навіть з огляду на різні культурологічні традиції в різних державах. При цьому синхронізований погляд суміжних держав є виключно важливим з точки зору кінцевої мети визначення ціни транскордонної злочинності, а саме – ефективної протидії злочинності. Очевидно, що з точки зору мультилатерального підходу в межах міжнародної взаємодії у протидії транскордонній злочинності легше домогтися виділення сил і засобів для боротьби з тими діяннями, кримінальні загрози від яких є очевидними у різних країнах. Для цього доцільно взяти до уваги перелік злочинів, що визначено в аналізі СОСТА. Отже, визначення маркерних злочинів є практично важливим завданням.

Основними параметрами, необхідними для розробки методики вимірювання ціни транскордонної злочинності, слід вважати прями та непрямі витрати, спричинені певною сукупністю злочинів за певний проміжок часу з урахуванням їх вчинення на території різних країн; витрати держави та суспільства (в цих країнах) на протидію кримінальним загрозам.

Для оцінювання різних видів наслідків злочинів слід застосовувати найближчі за економічною природою показники, розробка яких є доцільним напрямом подальших досліджень.

¹ Сметаніна Н. В. Наукові підходи до теорії злочинності у сучасній українській кримінології: моногр. / Н. В. Сметаніна; за заг. ред. В. В. Голіни. – Х. : Право, 2016. – 192 с. – С. 152.

² Czabanski J. Estimates of Cost of Crime: History, Methodologies, and Implications. Publisher: Springer 2008. Heidelberg. – 148 p. – P. 5–8.

³ Cost of Crime Calculator. RAND Center on Quality Policing : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.rand.org/jie/justice-policy/centers/quality-policing/cost-of-crime.html>

⁴ Долотов Р. О. Цена преступности как криминологический показатель: некоторые методологические аспекты / Р. О. Долотов // Криминологический журнал БГУЭП. – 2012. – № 3. – С. 15–21.

⁵ Лунеев В. В. Курс мировой и российской криминологии : учеб. для магистров : в 2 т. Т. I. Общая часть / В. В. Лунеев. – М. : Изд-во «Юрайт», 2015. – 1003 с. – 24 с.

⁶ Кондратюк Л. В. Криминологическое измерение / Л. В. Кондратюк, В. С. Овчинский. – М. : Норма, 2012. – 272 с. – С. 21; Мельничук Т. В. Ціна економічної злочинності: проблемні аспекти визначення та застосування / Т. В. Мельничук // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – 2013. – № 5. – С. 189–193. – С. 193; Цена преступности (методология ее определения): моногр. / под ред. Н. А. Лопашенко. – М. : Юрлитинформ, 2014. – 216 с. – С. 4–16; Бабаев М. М. Цена преступности: проблемы теории и практики / М. М. Бабаев, В. Е. Квашиш // Российский криминологический взгляд. – 2009. – № 2. – С. 246–259. – С. 242; Demmert H. G. Crime and Crime Control: What are the Social Costs? Stanford University, Hoover Institution, Center for Econometric Studies of the Justice System. – 1979. – P. 2–5; Долотов Р. О. Вказана праця. – № 3. – С. 15–21. – С. 16–17.

⁷ Мисик А. Б. Концептуальна модель побудови системи управління ризиками у сфері охорони державного кордону / А. Б. Мисик, І. С. Катеринчук // Честь і закон. – Х., 2007. – № 2. – С. 27–29; Мисик А. Б. Методичні підходи до кваліфікації та ідентифікації ризиків у системі охорони державного кордону / А. Б. Мисик, М. Ю. Цибровський // Збірник наукових праць НАДПСУ. – Хмельницький: Вид-во НАДПСУ, 2004. – Ч. II. – № 43. – С. 25–29.

⁸ Головкин Б. М. Причинність у системі детермінації злочинності / Б. М. Головкин // Теорія і практика правознавства. – 2014. – Вип. 1 (5) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://scholar.google.com.ua/scholar?oi=bibs&cluster=11557750404335008929&btnI=1&hl=ru>

⁹ Долотов Р. О. Цена преступности как показатель общественной опасности преступности / Р. О. Долотов // Актуальные проблемы экономики и права. – 2012. – № 4. – С. 20–25. – С. 21.

¹⁰ Філіппов С. О. Динаміка та географічні особливості транскордонної злочинності, пов'язаної з незаконним переправленням мігрантів до Європейського Союзу / С. О. Філіппов // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. – 2016. – № 1. – (Серія «Юридичні науки») : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnaprurn_2016_1_19

¹¹ Орловська Н. А. Злочинність як система : синергетичний підхід / Н. А. Орловська // Вісник Запорізького національного університету. – 2014. – № 4 (1). – С. 254–261. – (Серія «Юридичні науки»).

¹² Угода між Україною та Європейським поліцейським офісом про оперативне та стратегічне співробітництво. Угоду ратифіковано Законом України № 2129-VIII від 12 липня 2017 р. : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/984_001-16

¹³ Serious and organised crime Threat assessment. Crime in the age of technology. European Police Office 2017. 60 p. – P. 13 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/documents/report_socta2017_1.pdf

Резюме

Філіппов С. О. Криминологічне значення показника «ціна транскордонної злочинності».

У статті охарактеризовано системоутворюючий зв'язок показника «ціна транскордонної злочинності» з діяльністю щодо протидії цій злочинності. Мета дослідження полягає в знаходженні оптимальних параметрів соціально негативних наслідків транскордонних злочинів, що підлягають вимірюванню для визначення ціни злочинності. Завданням, яке розв'язується для досягнення цієї мети, є теоретичне обґрунтування можливостей та доцільності квантифікації наслідків, що містять не тільки кількісні, а й якісні характеристики.

Ключові слова: транскордонна злочинність, ціна злочинності, кримінальні загрози, наслідки злочину, SOCTA.

Резюме

Филиппов С. А. Криминологическое значение показателя «цена трансграничной преступности».

В статье охарактеризована системообразующая связь показателя «цена трансграничной преступности» с деятельностью по противодействию этой преступности. Цель исследования состоит в нахождении оптимальных параметров социально негативных последствий трансграничных преступлений, подлежащих измерению для определения цены преступности. Задачей, которая решается для достижения данной цели, является теоретическое обоснование возможности и целесообразности квантификации последствий, включающих не только количественные, но и качественные характеристики.

Ключевые слова: трансграничная преступность, цена преступности, криминальные угрозы, последствия преступления, SOCTA.

Summary

Filippov S. Criminological meaning of «the cost of cross-border crime» indicator.

The article describes the system-forming link between the indicator “cost of cross-border crime” and the activity on counteracting this crime. The purpose of the study is to find the optimal parameters for the socio-negative effects of the crossborder crimes to be measured in order to determine the cost of a crime. The task that is solved to achieve this goal is the theoretical substantiation of the possibility and feasibility of quantization of consequences, including not only quantitative but also qualitative characteristics.

Key words: cross-border crime, cost of crime, crime threat, crime's consequences, SOCTA.

УДК 343.13 (477)

Т. Г. ФОМІНА

Тетяна Григорівна Фоміна, кандидат юридичних наук, доцент Харківського національного університету внутрішніх справ

**ТИМЧАСОВИЙ АРЕШТ ЯК СПЕЦІАЛЬНИЙ ВИД ТРИМАННЯ ПІД ВАРТОЮ:
ПІДСТАВИ ТА ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ ПОРЯДОК ЗАСТОСУВАННЯ**

Сучасна криминогенна ситуація набуває такого розвитку, що поширення злочинів за межі власних державних кордонів є явищем не новим. На сьогодні об'єднання зусиль держав у цьому напрямі має важливе значення, оскільки направлено передусім на збереження державного суверенітету. Відповідно, це спонукає до міжнародної співпраці під час здійснення діяльності, пов'язаної із попередженням та розслідуванням злочинів, які мають транснаціональний характер або виходять за межі України. Одним із основних видів міжнародного співробітництва в межах кримінального провадження є екстрадиція. Під час вирішення питання про екстрадицію до особи можуть бути застосовані такі запобіжні заходи, як: 1) затримання особи, яка вчинила кримінальне правопорушення за межами України; 2) тимчасовий арешт; 3) екстрадиційний арешт; 4) запобіжний захід, не пов'язаний із триманням під вартою, для забезпечення видачі особи на запит іноземної держави.

Оскільки тимчасовий арешт є одним із видів запобіжних заходів, який може бути застосовано під час здійснення екстрадиції, то слід вказати, що правову природу запобіжних заходів досліджували такі вчені, як Ю. М. Грошевой, В. Г. Даєв, А. Я. Дубинський, З. З. Зінатуллин, М. І. Капінус, Л. М. Карнєєва, Ю. Д. Лившиц, В. О. Михайлов, М. М. Михеєнко, І. Л. Петрухін, В. В. Рожнова, М. С. Строгович, В. М. Тертишник, Н. В. Ткачова, А. Я. Хитра та інші. Разом із тим більшість праць присвячена дослідженню сутності загальних видів запобіжних заходів. Відсутність єдиного наукового бачення у визначенні поняття та правильного застосування запобіжних заходів при здійсненні міжнародного співробітництва, зокрема екстрадиції, спонукає висловити свої міркування з цього приводу.